

Rusya Federasyonu Ekonomisi, Yabancı Ve Türk Girişimcilere Sunduğu Fırsatlar¹

Dr. Öğr. Üyesi Remzi BULUT²

Özet

Rusya Federasyonu, yer altı zenginlikleri bakımından dünyada önde gelen ülkelerden biridir. Dünya enerji ihracatının yüzde 7'sine sahiptir. Enerji kaynaklarını oluşturan ham petrol üretiminde ve doğalgaz rezervi sahip olması açısından dünyada ilk sırada yer almaktadır. Bundan dolayı ülke ekonomisi temel enerji kaynaklarını olan petrol ve doğalgaz ihracatına bağılıdır. Aynı şekilde, enerji kaynakları ve değerli madenler Rusya İhracatının temel elemanlarıdır. Ayrıca Rusya Federasyonu Dünyanın en büyük nikel ve elmas üreticisidir. Rusya Federasyonu sahip olduğu zengin kaynaklar sayesinde yabancı girişimcilere çeşitli fırsatlar sunmaktadır.

Bu çalışmada Türk girişimcilerinin yurt dışında üstlendikleri projeler incelenmiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Rusya Federasyonunda Türk girişimcilerinin müteahhitlik hizmetleri ele alınmıştır. Bununla beraber Rusya Federasyonu'nun yabancı girişimcilere sunduğu fırsatlara değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rusya Federasyonu, Türk Girişimciler, Rusya Ekonomisi, Doğal kaynaklar

The Russian Federation Economy, Economic Opportunies To Foreign And Turkish Entrepreneurs Provided By Russia

Abstract

The Russian Federation is one of the leading countries in terms of unground sources in the world. It has the 7 % of the world energy exports. It is in the first place in the crude oil production that constitute energy sources and in terms of having natural gas reserves in the world. On account of this, Russian Economy depends on exports of oil and natural gas which are main energy sources. In the same way, its energy sources and precious metals are the

---

¹ Bu makale 28-30 Nisan 2018 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen I. Uluslararası Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Sempozyumu'nda sunulan bildirinin geliştirilmiş halidir.

² Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
rbulut@mehmetakif.edu.tr

Rusya Federasyonu Ekonomisi, Yabancı Ve Türk Girişimcilere Sunduğu Fırsatlar

important components of the Russian Exportation. Furthermore, Russian Federation is the biggest producer in the diamond and nickel producing countries. The Russian Federation offers various opportunities to foreign entrepreneurs because of its affluence resources.

The abroad projects of Turkish Entrepreneurs are examined in this study. After breaking up Soviet Union, the projects of construction business of Turkish Entrepreneurs in Russian Federation are also dealt with in this study. At the same time, economic opportunities to foreign entrepreneurs provided by Russian Federation are mentioned.

Key Words: Russian Federation, Turkish Entrepreneurs, Russian Economy, Natural Sources

1. Rusya Federasyonu Ekonomisi

Piyasa ekonomisine geçiş sonrası Rusya ekonomisinin gelişiminde, yeraltı kaynaklar olan petrol, doğalgaz, kömür ve çok sayıda stratejik mineral ve metallerin önemli rol oynadığı görülmektedir. Ülke ekonomisinin büyümesinde doğal kaynaklara paralel olarak ekonomik gücün oluşumunda vasıflı işgücünün varlığı da ayrı bir önem taşımaktadır. Rusya Federasyonu 146 milyonluk nüfusuyla Avrupa kıtasının en kalabalık ülkesi, yüz ölçümü bakımından dünyanın en büyük ülkesidir. Büyüyen ekonomisiyle 2014 yılı verilerine göre Gayri Safi Yurt İçi Hasılası (GSYİH) 2 Trilyon ABD dolarını aşan ekonomik büyüklüğü, 2017 yılında ise dünya petrol fiyatlarındaki düşüş nedeniyle 1,3 trilyon dolara gerilemiştir (CIA World Fact Book, Dünya Bankası). Nominal GSYİH bakımından dünyanın 9. ve satın alma gücü paritesi bakımından ise 6. büyük ekonomisine sahiptir. Yine 2014 yılı itibarıyla satın alma gücüne göre kişi başına düşen GSYİH 25 bin ABD dolarından fazladır. 2009 yılı küresel ekonomik kriz nedeniyle ekonomisinde % 9 oranında küçülme yaşansa da, 2010 yılından sonra devamlı büyüme göstermiştir. 1991 yılı sonunda Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla birlikte piyasa ekonomisinin temelleri atılmaya başlamıştır. Rusya Federasyonu'nun kuruluşundan günümüze kadar geçen 27 yıllık sürede tam olmasa da, planlı ekonomiden, piyasa ekonomisine geçilmesi önemli bir gelişmedir. Günümüzde ticari ve ekonomik faaliyetlerin ve üretimin önemli bir kısmı özel teşebbüsler tarafından yerine getirilirken kamu kesimi ise doğal kaynaklar (özellikle petrol ve doğalgaz) ve mali piyasalar üzerinde etkin bir kontrol görevi üstlenmektedir. İstikrarlı şekilde ticari ve

ekonomik yapıya sahip olan Rusya Federasyonu, piyasa ekonomisinin geliştirilmesi doğrultusunda reformlar ve dönüşümler yaşarken küresel ekonomiye ayak uydurduğu da açık olarak görülmektedir.

Rusya Federasyonu, enerji kaynakları ve üretimi bakımından dünyada süper güç olarak bilinmektedir. Keşfedilen dünyanın en fazla doğalgaz rezervine, petrol kaynakları bakımından sekizinci ve kömür madeninde ise ikinci büyük rezerve sahiptir. Başta Avrupa ülkeleri ve yakın komşularının en önemli petrol ve doğal gaz tedarikçisi durumundadır. İhracat gelirlerinin büyük kısmını (tahmini olarak % 80) doğal kaynaklar oluşturmaktadır. Dünyada enerji sektörlerinde söz sahibi olan ülke, ikinci büyük doğal gaz üreticisi, elektrik enerjisi üretimi bakımından üçüncü durumdadır.

Sovyetler Birliği döneminde uygulanan merkezi planlama ekonomisi nedeniyle Rusya Federasyonu ve diğer BDT ülkelerinde olduğu gibi tüketim malları üretimi ve hizmet sektörü oldukça geri kalmıştır. 1990'lı yıllardan sonra piyasa ekonomisine geçiş reformlarının uygulanmaya başlanmasıyla birlikte en fazla büyüme tüketim malları üretimi ve hizmet sektörlerinde gözlemlenmiştir. Rusya istatistik bürosu³ (Rosstat) verilerine göre 1990 yılı, Sovyetler Birliği döneminde hizmet sektörünün GSYİH'daki payı % 36'nın altında iken, bu rakam 1995 yılından sonra % 60 seviyelerine ulaşmıştır. Geçen 5 yıllık sürede yaklaşık olarak 2 kat artış göstermiş olması piyasa ekonomisi şartlarına uyum sağladığını ispatlamaktadır.

Sovyetler Birliği döneminde, farklı sistemle yönetilen ülkelere komşu olmaları, uzun kara ve deniz sınırlara sahip olunması ve sıcak denizlere açılma hayalinin var olması ağır sanayi ve savunma sanayii yönünde gelişme göstermesine neden olmuştur. Yakıt, enerji ve metalürji üretimi toplam sanayi üretiminin %35'ten fazlasını teşkil etmektedir. Elektrik ve gıda üretiminin sanayi üretimdeki payının yaklaşık ise %25 olduğu göz önünde bulundurulduğunda ileri teknoloji ve tüketim malları üretiminin Rus ekonomisinde çok küçük bir paya sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Tekstil sektörünü de kapsayan hafif sanayinin sanayi sektörü içindeki payı çok az düzeydedir. Öz olarak ekonomi, büyük ölçekli ve ağır sanayi işletmelerin hâkimiyetinde olduğu bir gerçektir (Rusya Ülke Raporu, 2015: 13).

---

³ http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/

2. Piyasa Ekonomisine Geçiş Yılları

Rusya Federasyonunda, piyasa ekonomisine geçişin en kapsamlı olduğu yıl 1991 – 1998 yılları arasındadır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Rusya Federasyonu küresel olarak bütünleşik piyasa ekonomisine doğru, merkezi planlı ekonomiden hareket ederek radikal dönüşüm gerçekleştirmiştir. Radikal dönüşüm olan, piyasa odaklı yenileşme programı “*şok tedavisi*” olarak bilinir hale gelmiştir. Uygulanan reform ve dönüşüm politikalarının temeli IMF ve Amerikalı iktisatçıların yorumuna dayanmaktadır. Geçiş yıllarında uygulanan reform politikalarının sonucu ekonomide; işsizlik, enflasyon ve sosyal refahın bozulmalarına yol açmıştır. 1999 yılında GSYİH'daki yüzde 40 oranından fazla olan daralmalar yüksek enflasyonun yaşanmasına neden olmuştur. Devlet kontrolündeki stratejik öneme sahip olan işletmelerin büyük kısmı tartışmalarla sıkıntılı şekilde özelleştirilmiştir. Netice olarak yurt dışına büyük miktarda sermaye çıkışına neden olmuştur⁴ (<https://ru.wikipedia.org>).

1992 yılı başında mal ve hizmet fiyatlarının serbestleşmesi ve yeterli rekabetin oluşmaması mal ve hizmet fiyatlarında, aşırı yükselmelere neden olmuştur. Dolayısıyla yüksek derecede (% 2500 varan) enflasyon yaşanmaya başlamıştır. Enflasyon şokunu Rusya Federasyonu, 1997 yılına kadar dış ticarete yaşanan serbestleşme ve uluslararası petrol fiyatlarının yükselmesiyle % 11 oranlarına kadar düşürmeyi başarmıştır. 1998 yılında yaşanan ekonomik krizden çıkış için IMF yardımlarının arttırılması ve ihracatında % 70'lik kısmını oluşturan petrol fiyatlarının artmasıyla Rusya Federasyonu ekonomik açıdan toparlanma sürecine girmiştir. 2000 yılına kadar piyasa ekonomisine geçişin de etkisiyle dalgalı bir ekonomik yapıya sahip olan Rusya Federasyonu 2000'li yıllardan sonra siyasi istikrarın da oluşmasıyla iyi bir ekonomik trend yakalamıştır (İşcan & Hatipoğlu 2010: 28).

2.1. 1998 Yılı Siyasi Kriz

1998 yılında yaşanan ekonomik krizin etkileri sadece ekonomi ile sınırlı kalmayıp ülke yönetiminde de görülmüştür. Krizin etkisiyle 1998 - 2000 yılları arasında Rusya Federasyonu'nda beş defa başbakan değişmiştir. 1999 yılında Duma⁵ devlet

⁴ https://ru.wikipedia.org/wiki/Экономика_России

⁵Duma: Rusya Federasyonu federal meclisinin aşağı kanadına verilen ad. Çarlık Rusya'sında 1905-1917 yılları arasında etkin olan yasama meclisine de Duma adı verilir. Devlet Duması olan meclis 1993 Anayasasıyla kurulmuştur. Aynı anayasaya göre Parlatentonun diğer kanadı Federasyon Konseyi adını

başkanı Boris Yeltsin'i görevden alma girişiminde bulunsa da başarılı olamamıştır. Bu dönemde eski Varşova Paktı yesi olan Polonya, Macaristan ve ek Cumhuriyeti NATO'ya ve Avrupa Birliğine katılmıştır. Sovyetler Birliği'nden ilk ayrılan, Baltık lkeleri olarak adlandırılan Litvanya, Letonya ve Estonya da Avrupa Birliği'ne dhil olmuştur.⁶ Bu lkelerin NATO ve AB'ye katılımları Rusya Federasyonu üzerinde psikolojik olarak negatif yönde etki yapmıştır. Rusya Federasyonu, piyasa ekonomisine geçiş yıllarında yaşanan ekonomik ve siyasi krizleri başarılı şekilde atlattığı söylenebilir (Bulut, 2017: 53). 2000'li yıllardan sonra ülke yönetiminde ve ekonomideki istikrarın yaşanması sıkıntılı yılların geride kaldığının en büyük kanıtıdır.

2.2. 2000'li Yıllar Sonrası Ekonomide İstikrarın Yakalanması

Rusya Federasyonu ekonomisi, piyasa ekonomisine geçiş yılları olarak bilinen 1991 - 1998 yılları arasında ekonomik krizler ve yeni yapılanmanın da etkisiyle durağan ve küçülen seyir izlese de 1998 yılından sonra istikrarlı büyüme sürecine girmiştir. 2000'li yıllardan sonra Dünya Bankası verilerine göre % 5'lik büyüme hızıyla dünyanın ilk büyük 20 ekonomisi arasında yer almıştır. 2008 küresel kriz Rusya Federasyonu ekonomisini uzun süre etkisi altına almamıştır. Ülkedeki ekonomik alt yapının varlığı ve yakalanan ekonomik ve siyasi istikrarın olmasından dolayı kriz yıllarının kolay atlatıldığı söylenebilir. 1997 - 1998 yıllarındaki yaşanan ekonomik ve siyasi krizlerin benzeri bir durum yaşanmamıştır. Tablo 1'deki 2009 yılı dış ticaret verileri krizin kısa süreli ve teğet geçtiğini doğrulamaktadır. 2012 yılı ekonomik verilerine göre GSYİH'sı 2,0 trilyon dolardan fazla olup, yıllık ortalama ihracatı 528,0 milyar dolar, ithalatı ise 335,7 milyar dolara ulaşmıştır.⁷ 2012 yılı GSYİH'nın sektörler arası dağılımı ise yüzde 4,4 tarım, yüzde 37,6 sanayi ve yüzde 58 hizmet sektöründen oluřmaktadır⁸. IMF ve Rosstat⁹ verilerine göre Rusya Federasyonu'nda 2013 yılında kişi başına düşen milli gelir 14.818 ABD doları seviyesinde, işsizlik oranı ise % 5,5 oranında ve GSMH ise 2 trilyon 118 milyar ABD doları olduğu belirtilmektedir (IMF ve Rosstat). İthalatını sanayi ve makine ekipmanları, kimyasal maddeler, alkollü içecekler, tütün, kahve,

---

alır. Meclisin 450 yesi dört yıl süreyle seçilir. 1993, 1995, 1999 ve 2004 seçimlerinde meclis üyelerinin yarısı nispi temsil yöntemiyle, diğer yarısı ise tek kişilik dar bölge yöntemiyle seçilmiştir. 2007 seçimlerinde ise tüm Duma yeleri nispi temsil yöntemiyle seçilecektir. Milletvekili seçilme yaşi 21'dir.

⁶www.counsellors.gov.tr/detay.cfm?AlanID=14&dil=TR&ulke=RF

⁷www.btso.org.tr/databank/countryreport/50-rusya.pdf

⁸www.sde.org.tr/ ve провѐд.рф/.../5866-analiz-export-import.html

⁹ Rosstat Federal Devlet İstatistik Kurumu demektir.

Rusya Federasyonu Ekonomisi, Yabancı Ve Türk Girişimcilere Sunduğu Fırsatlar

turunçgiller ve elektronik aletler oluşturmaktadır. İhracatının büyük bölümünü petrol ve ürünleri, doğal gaz, kömür, altın, gümüş, işlenmemiş elmas, silah sanayisi, yarı işlenmiş demir, motorlu taşıt ve madenlerden oluşturmaktadır (Rusya Ülke Raporu, 2015: 13).

2.3. Dış Ticaret

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecini başarıyla tamamlayan Rusya Federasyonu, 1997 Asya ve 2008 küresel krizlerden kısa sürede fazla zarar görmeden çıkmayı başarmıştır. Nedeni ise SSCB'den büyük yer altı ve yer üstü mirasın Rusya Federasyonu'na kalmasından kaynaklanmaktadır. Bir başka etken ise ihracata yönelik SSCB'den kalma büyük işletmelerin Rusya Federasyonunda yer almasıdır. Diğer BDT ülkeleri birbirlerine ve Rusya Federasyonu'na bağımlı olmasından dolayı hala tam olarak ekonomik istikrara kavuştuğu söylenemez.

Tablo: 1. Rusya Federasyonu Yıllık Dış Ticareti (Milyar \$)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Toplam İhracat	301,2	351,9	468	302	396,6	516,1	524,7	521,8	497,8	341,5	285,5	357,1
Toplam İthalat	137,8	199,8	267	167	229	305,3	312,6	341,3	308,0	192,9	182,6	226,9

Kaynak: RF Federal İstatistik Servisi, Trademap

Rusya Federasyonu'nun dış ticareti olan ihracat ve ithalatının dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir. Bu dalgalanmanın en önemli nedeni dünya doğal kaynaklar piyasasında fiyatların inişli çıkışlı bir seyir izlemesinden kaynaklanmaktadır.

2017 yılı verilerine göre Rusya'nın ihracatında ilk 5 ülke, Çin, Hollanda, Almanya, Belarus ve Türkiye oluşturmaktadır. İthalatında ilk 5 ülke ise, Çin, Almanya, ABD, Belarus ve İtalya'dır. 2017 yılında Türkiye, Rusya'nın ihracatında 5. ithalatında ise 16. sırada yer almıştır (Trademap).

2017 yılı verilerine göre, Rusya'nın ihracat kaleminde ilk sıralarda, ham petrol yağları ve bitümlü minerallerden elde edilen ham yağlar, petrol yağları ve minerallerden elde edilen yağlar, taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler; topak ve benzeri katı yakıtlar, demir çelikten yarı mamuller, buğday ve mahlut, işlenmemiş alüminyum yer almaktadır. İthalatında ise, tedavide kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar,

haberleşme araç ve gereçleri, elektrikli cihazlar, kara taşıtları için aksam, parçaları, ısı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar, otomobil, vagonlar, yarış arabaları, otomatik bilgi işlem makineleri, uniteleri ilk sıralarda bulunmaktadır (T. C. Ekonomi Bakanlığı: 2017).

3. Türk Girişimcilerinin Müteahhitlik Hizmeti

Coğrafi konum olarak Anadolu yarımadasında yer alan Türkiye insanlık tarihinin ilk olarak yerleşik düzene geçtiği yer olarak, tarihçiler tarafından kabul edilmektedir. Anadolu topraklarında M.Ö. 8 bin yıllarından itibaren 13 büyük uygarlık hayat sürmüştür. Bundan dolayı da zengin tarihi ve kültürel mirası barındırmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan günümüze kadar geçen 95 yıllık süre zarfında inşaat sektörü başta olmak üzere birçok değişik alanlarda Türk girişimcileri ulusal ve uluslararası standartlarda proje gerçekleştirmesiyle kendisini kabul ettirmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında dışa kapalı olan müteahhitlik hizmet firmaları 1970 yılından itibaren dış pazarlardaki iş fırsatlarından yararlanmanın yollarını aramaya başlamıştır.

Müteahhitlik hizmetleri esas itibarıyla bir nevi hizmet ihracatını oluşturmaktadır. Türk girişimcilerinin ilk müteahhitlik hizmeti ihraç ettiği ülke 1972 yılında Libya olmuştur. 1980 yılına kadar, kısa süre zarfında hizmet verilen ülkeler arasında Libya'nın yanı sıra Suudi Arabistan, Irak, Kuveyt, Yunanistan ve İnan da dahil olmuştur. Türk müteahhitlik firmalarının ilk faaliyetleri arasında; konut, liman, endüstriyel tesisler, yol/köprü/tünel ve kentsel alt yapı projeleri yer almaktadır.

1990'lı yıllarda SSCB'nin dağılması ile pek çok Türk müteahhitlik firmaları Rusya Federasyonu'nun yanı sıra yeni bağımsızlığına kavuşan Orta Asya Cumhuriyetlerine açılmaya başlamıştır. Kısa zaman diliminde orta ve büyük ölçekli birçok projeleri hayata geçirmiştir. Türk girişimcilerinin 1990 – 1999 yılları arasında başta Rusya Federasyonu olmak üzere Avrasya lkelerinde tamamlanan projelerin oranı toplam uluslararası üstlenilen projelerin yüzde 60'ını teşkil etmektedir.

Rusya Federasyonu Ekonomisi, Yabancı Ve Türk Girişimcilere Sunduğu Fırsatlar

Tablo 2. Türk Müteahhitlerinin Yurtdışı Faaliyetlerin Ülkelere Göre Dağılımı (1972 - 2014)

Ülke	Proje Sayısı	Toplam Proje Bedeli (ABD \$)	Pay (%)
Rusya Federasyonu	1975	55.744.739.607	18,5
Türkmenistan	903	44.740.834.173	14,9
Libya	565	28.819.029.791	9,6
Irak	872	22.040.755.555	7,3
Kazakistan	414	19.330.603.971	6,4
Katar	117	15.085.321.033	5,0
Suudi Arabistan	221	14.362.762.427	4,8
Cezayir	250	11.043.807.315	3,7
Azerbaycan	340	9.859.130.244	3,3
BAE	105	9.233.334.471	3,1
Romanya	168	6.175.539.286	2,1
Umman	43	5.705.691.316	1,9
Afganistan	485	4.704.412.304	1,6
Ukrayna	156	4.382.851.285	1,5
İran	45	4.077.133.087	1,4
Gürcistan	188	3.448.430.580	1,1
Fas	48	3.367.991.196	1,1
Diğer	1211	38.705.824.899	12,7
Toplam	7706	300.828.192.540	100,0

Kaynak: TC. Ekonomi Bakanlığı

Türk müteahhitlik firmaları 5 kıtada kaliteli ve uygun fiyatlarla 104 ülke ile rekabet halinde projeler üstlenmektedir. Türk girişimcileri, müteahhitlik hizmetleriyle sınırlı kalmayıp; inşaat malzemeleri üretimi, konut yapımı, sanayi ve turizme kadar uzanan birçok alanda faaliyet göstermektedir. Başta pek çok Afrika, Avrasya ve Ortadoğu ülkesinde ve sadece müteahhitlik ve yapı hizmetleriyle kalmayıp, inşaat malzemeleri üretiminden, konut yapımı, sanayi ve turizme kadar uzanan çok çeşitli

yatırım alanlarında faaliyet gösteren Türk müteahhitleri tüm bu alanlarda uluslararası işbirliğine açık durum sergilemektedir.

2010 yılı sonrasında 2013 yılı başına kadar Türk müteahhitlik firmalarının yıllık uluslararası iş hacminde % 42 oranında artış kaydedilmiş, 2010 yılında 23,1 milyar ABD Doları olan yıllık yeni iş hacmi tutarı 2013 yılında 33 milyar ABD Doları ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2014 yılında ise %30,9 oranında bir düşüş kaydedilerek, yıllık iş hacmi 22,8 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Türkmenistan (%21,8), Rusya Federasyonu (%17,4) ve Irak (%10,7) son dönemde Türk müteahhitlik firmalarının en aktif olduğu pazarlar olarak öne çıkmıştır.

4. Rusya Federasyonu'nda Türk Müteahhitler

Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrası kısa süre içinde Türk Őirketlerinin Rusya Federasyonu'nda yaptıkları müteahhitlik hizmetleri önem arz etmektedir. Rusya Federasyonu'nda 170'den fazla Türk inşaat firması başta Moskova ve Petersburg olmak üzere pek çok kent ve Federasyon'a bağlı cumhuriyetlerde faaliyetlerde bulunmaktadır. nemli derecede birçok projeleri hayata geçirmektir. Türk müteahhitleri tarafından bu topraklarda Őimdiye kadar üstlenilen projelerin toplam değerinin 40 milyar doları aştığı hesaplanmaktadır. İnşaat dışında Türkiye'nin Rusya Federasyonu'ndaki ilk olarak yatırım alanları elektrik, ağaç sanayi, hizmet sektörü, bankacılık, turizm, cam Őiře ve yiyecek ve içecek üretimi sayılabilir.

1972 yılından günümüze kadar Türk müteahhitlik firmaları Rusya ve eski SSCB'de yaklaşık65 milyar dolara ulaşan 1.910 proje üstlenmiştir. Türk yurtdışı müteahhitlik sektörünün toplam 326,8 milyar dolara ulaşan proje portföyü içerisinde Rusya'nın payı yaklaşık olarak %20 seviyesindedir. Son yıllarda yaşanan küresel finansal kriz nedeniyle Türk müteahhitlerin pazardaki toplam iş hacminde daralma olmasına rağmen Rusya Federasyonu pazarı Türk müteahhitleri için söz konusu dönem itibarı ile yurtdışı faaliyetlerinin en fazla olduğu pazar konumundadır (T. C. Ekonomi Bakanlığı: 2017). Rusya Federasyonu barındırdığı yer altı zenginlikleri, geniş coğrafyası, zengin etnik ve kültürel yapısıyla yabancı girişimcilere ve özellikle de Türk girişimcilere değişik imkanlar ve büyük fırsatlar sunduğu bir gerçektir. Bu imkan ve fırsatlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Alt yapı sorununun olmaması,

Rusya Federasyonu Ekonomisi, Yabancı Ve Türk Girişimcilere Sunduğu Fırsatlar

- Vasıflı ve ucuz işgücünün var olması,
- Enerji ve doğal kaynaklara ulaşımın kolay olması,
- Türk girişimcilere vize kolaylığı ve hukuki prosedürlerin kolay olması,
- Türk ve akraba topluluğunun varlığı ve kültürel benzerlik,
- Her iki ülke toplumunun birbirlerini iyi tanınması,
- Asya ve Avrupa pazarlarına kolay ulaşım, gibi fırsatlar sayılabilir.

1972 yılı sonrası, Türk müteahhitlerin yurtdışında üstlendikleri işlerin ülkelere göre dağılımı incelendiğinde, genel ortalamada Rusya Federasyonu'nun yüzde 18,5 oranı ile lider ülke konumunda yer almaktadır. Rusya Federasyonu'nu yüzde 14,9 ile Türkmenistan ve yüzde 9,6 oranı ile Libya takip etmektedir.

Tablo 3. Türk müteahhitlik firmalarının 1990 – 2014 yılları Arası Seçilmiş Bazı Ülkelerde Üstlendikleri Projelerin Payları

Ülkeler	1990 – 1999 (%)	2000 – 2009 (%)	2010 – 2014 (%)
Rusya Federasyonu	34,5	15,5	17,4
Libya	13,7	12,4	
Kazakistan	7,8	7,2	
Türkmenistan	6,7	11,4	21,8
Irak	-	6	10,7

Kaynak: T. C. Ekonomi Bakanlığında derlenmiştir.

5. Rusya Federasyonu'nda Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) 1990 yıllar süresince Rusya'nın büyüklüğü ve ekonomik potansiyeline rağmen yetersiz düzeyde kalmıştır. Siyasi istikrarsızlık, ekonomik belirsizlik, yasal boşluklar ve ülkedeki iş ortamını olumsuz yönde etkileyen düzenlemeler ve vergi yükü ülkeye doğrudan yabancı yatırım girişini olumsuz yönde etkileyen unsurlar arasında gösterilebilir. 2000'li yılların başından itibaren doğrudan yabancı yatırımlardaki artışlar dikkat çekmeye başlamıştır.

2016 yılında gerçekleşen doğrudan yabancı yatırımların tutarı, 2015 yılına göre % 62'lik bir artış göstererek 19 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu artışta, devlet şirketi Rosneft'in % 19,5'lik hissesinin, İngiltere - İsviçre ortaklığı Glencore ve Katar Devlet Fonu konsorsiyumuna 10,5 milyar Euro (11,3 milyar Dolar) karşılığında satışı etkili olmuştur (T. C. Ekonomi Bakanlığı: 2017).

Rusya Federasyonundaki doğrudan yabancı yatırımların tutarı 2016 yılında 351 milyar Dolar, yurt dışına çıkan yatırımların tutarı ise 395 milyar Dolardır (EIU). İş ortamının belirsizliği ve bu alanda yaşanan sorunlara rağmen Rus pazarının sunduğu gcl fırsatlar nedeni ile ülkeye yabancı yatırım girişinin artmaya devam edeceği düşünülmektedir.

6. Sonuç ve neriler

Rusya Federasyonunda Türk müteahhitlik hizmetleri ve girişimcilerin olduğu birçok sektör enerji yoğun bir özelliğe sahiptir. Rusya'nın enerji sektöründe söz sahibi olması yabancı ve Türk girişimciler açısından bir fırsat niteliği taşımaktadır. Doğal gaz ve elektrik enerjinin sürekliliği ve güvenilirliği işletmelerin sürekliliği açısından hayati önem taşımaktadır.

Rusya Federasyonu ve diğer Orta Asya lkelerinde Türk firmaları yabancı diğer firmalar arasında şiddetli rekabet yaşanmaktadır. Genel olarak Türk müteahhitlik firmaları gereksiz fiyat indirimlerine girmesiyle, ileri dönemdeki üstlenilecek projeler için düşük fiyat seviyeleri oluşmakta, kar marjları azalmakta dolayısıyla da güven sarsılmaktadır.

Türk müteahhitlik firmalarının rekabet ortamına girilip girilmemesi konusunda devletin öncülüğünde çalışmalar yapılmalıdır. Rusya Federasyonu ve Orta Asya Cumhuriyetleri pazarları iyi değerlendirilmeli, bu ülkelerin sunmuş olduğu yer altı kaynakları, ucuz vasıflı işgücü ve enerji kaynakları gibi imkanlar fırsatlara dönüştürülmelidir.

Son söz olarak karşılıklı ticari ilişkilere de önem verilerek başta Rusya Federasyonu olmak üzere tüm Orta Asya Cumhuriyetlerinde söz sahibi olunmalıdır.

Kaynakça

- 1- AVATKOVA, V.A. , DRUJİLOVSKOGO, S.B. , FEDORENKO, A.V. (2013) “Rossiysko – Turetskiye Otnoşeniye: 2002 – 2012 Godı” [2002 – 2012 Yılları

Rusya Federasyonu Ekonomisi, Yabancı Ve Türk Girişimcilere Sunduğu Fırsatlar

- Arası Rus – Türk İlişkileri] Tsentr Blijnevostoçnih İssledovaniy, instut mejdunarodnih İssledovaniy MGİMO – Universiteta MİD, Rossii – Moskova
- 2- BULUT, R. (2014). SSCB'nin Dağılması ve Rusya Federasyonu'nda serbest Piyasaya Geçiş, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (MAKÜ) İİBF Dergisi, C 1, S 2, s. 7 – 19
  - 3- DEİK, (2012). “Rusya Federasyonu Ülke Bülteni”
  - 4- DEİK, (2015). “Rusya Federasyonu Ülke Bülteni”
  - 5- EBRD, (1994). Transition Report: Economic Transition in Eastern Europe and the Former Soviet Union. ISBN: 1-898802-05-X
  - 6- Ekonomika Rossii Vı 2011 – 2015 Godah, Ministerstvo Ekonomiçeskogo Razvitiya Rossiyskoy Federatsii 2016 God (Экономика России в 2011-2015 годах, Министерство экономического развития Российской Федерации 2016 год) [2011 – 2015 Yıllarında Rusya Ekonomisi, Rusya Federasyonu Ekonomi ve Kalkınma Bakanlığı, Yıl: 2016]
  - 7- Ekonomika Rossiyskoy Federatsii / Zakonodatelstvo Stran SNG (Экономика Российской Федерации | Законодательство стран СНГ), [Rusya Federasyonu Ekonomisi / BDT Ülkelerinin Mevzuatı] ru.spinform.ru/economics.html
  - 8- Ekonomika Rossii – Wikipedia (Экономика России — Википедия), [Rusya Ekonomisi - Wikipedia] https://ru.wikipedia.org/wiki/Экономика_России
  - 9- Ekonomika Rossii. Osnovniye Çertı Rossiyskoy Ekonomiki (Экономика России. Основные черты российской экономики), [Rusya Ekonomisi. Rus Ekonomisinin Temel Özellikleri] www.ereport.ru/articles/weconomy/russia.htm
  - 10- GANMET, D. (2006). “Geçiş Ekonomilerinde Özelleştirme Uygulamaları ve Değerlendirilmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T. C. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Ankara,
  - 11- GÜNGÖR, T. (2006). “Sovyet Sonrası Orta Asya Sosyalist Devletten Sosyal Devlete Geçiş” Tasam Yayınları, İstanbul
  - 12- İŞCAN, İ. & HATİPOĞLU, Y. Z. (2008), “Rusya’da Serbest Piyasa Ekonomisine Geçiş Süreci ve 2008 Küresel Kriz”, dergipark.gov.tr/iuifm/issue/815/8902
  - 13- KONDRAKOV, A. V. & Ark. (2011). *Analiz i Regulirovaniye Tsikliçeskogo Haraktera Razvitiya Ekonomiçeskoy Dinamiki Stran Sodrujestva Nezavisimih*

- Gosudarstv V Kontekste Modernizatsiyi*, 2011. [Bağımsız Devletler Topluluğu Ülkelerinin Ekonomik dinamiklerin Gelişmesinin Modernleşme Bağlamındaki Döngüsel Karakterin Düzenlenmesi ve Analizi]
- 14- Rusya Federasyonu Ülke Raporu 26.05.2014
  - 15- T.C. (2013). Moskova Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği Raporu, “Rusya Federasyonu’nun Genel ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ekonomik-Ticari İlişkiler”.
  - 16- T. C. Ekonomi Bakanlığı: 2017
  - 17- Trademap
  - 18- www.rusia.mfa.md/economy-ru/ (16.05.2018)
  - 19- CIA World Fact Book, Dünya Bankası
  - 20- Türkiye İstatistik Kurumu (<http://www.tuik.gov.tr/>)
  - 21- Ekonomi Bakanlığı (<http://www.ekonomi.gov.tr/>)
  - 22- Dünya Bankası (<http://www.worldbank.org/>)
  - 23- Dışışleri Bakanlığı (<http://www.mfa.gov.tr/default.tr.mfa>)
  - 24- Trademap
  - 25- <https://ru.wikipedia.org>
  - 26- http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/